

Nr 295.

Av herrar **Granath** och **Larsson, Sam**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar m. m.

I postverkets personalstatsförslag för budgetåret 1938/39 föreslog generalpoststyrelsen bland annat, att den sekreterartjänst å styrelsens första byrå, med vilken är förenat uppdraget att förestå verkets undervisningsanstalt, måtte — med hänsyn till den i förslaget förebragta motiveringen — med bibehållande av tjänstetiteln sekreterare uppflyttas från 24:e till 26:e lönegraden. Detta förslag, som tillstyrktes av kommunikationsverkens lönenämnd, upptogs emellertid icke av Kungl. Maj:t i dess proposition nr 141 år 1938.

I personalstatsförslaget för budgetåret 1939/40 begärde generalpoststyrelsen ånyo, att tjänsten i fråga måtte, på sätt i föregående personalstatsförslag angivits, bliva föremål för uppflyttning. Även denna gång fann kommunikationsverkens lönenämnd anledning tillstyrka den begärda uppflyttningen. Emellertid har Kungl. Maj:t icke funnit sig böra i proposition nr 239 till innevarande års riksdag angående förändring i avseende å löneställning beträffande vissa befattningshavare vid bland annat postverket upptaga tjänsten bland dem, som föreslagits till höjning.

I sitt personalstatsförslag för budgetåret 1938/39 framhöll generalpoststyrelsen beträffande nämnda sekreterartjänst bland annat följande:

»De arbetsuppgifter, som påvila sekreteraren för undervisningsanstalten, hava under de år, som förflutit, sedan lönegradsplacering senast fastställdes (från 1/7 1920), undergått en avsevärd förskjutning i riktning mot ett allt mer ökat arbete och betydelsefullt ansvar. Generalpoststyrelsen har därför ansett sig icke kunna underlåta att till övervägande upptaga frågan om en ändrad lönegradsplacering för ifrågavarande sekreterare.»

»Medeltalet deltagare i de åren 1915—1919 anordnade postexpeditörs- och förste posttjänstkurser var 47 respektive 49 per år.»

»På grund av den egentliga poströrelsens fortsatta tillväxt och genom de nya arbetsuppgifter, som tid efter annan tillfördes postverket och ställde allt större krav på särskilt den högre postpersonalens kunnighet, initiativ och omdöme, framträdde emellertid så småningom behov av vidare utbildning av förenämnda personalgrupp.»

»Vissa av Kungl. Maj:t år 1925 beslutade ändringar med avseende å kompetensfordringar m. m. för posttjänstemäns anställning i olika grader medförde bland annat en genomgripande förändring beträffande rekryteringen och utbildningen av den högre postpersonalen, varmed i förevarande sammanhang avses tjänstemän av postexpeditörs och högre grad. Sålunda tillkom den särskilda postassistentutbildningen såsom en påbyggnad på den grundläggande postexpeditörsutbildningen.

Då det för bedömandet av de arbetsuppgifter och det ansvar, som påvåla föreståndaren för postverkets undervisningsanstalt, synes vara av vikt att klarlägga, huru den för rekryteringen av de egentliga befälstjänsterna så viktiga postassistentutbildningen hittills varit anordnad, har generalpoststyrelsen ansett sig böra i det följande närmare redogöra för gången av ifrågakarande utbildning, kursernas planläggning m. m.

A. Postexpeditörsutbildning.

- a) provtjänstgöring under omkring fyra månader vid särskilda postkontor,
- b) teoretisk elevkurs vid undervisningsanstalten under omkring tre månader,
- c) praktisk utbildningskurs vid olika postkontor under sju månader,
- d) teoretisk avslutningskurs med examen vid undervisningsanstalten en månad.

Denna grundläggande del av utbildningen, som varar omkring 15 månader, är gemensam för dem, som aspirera på anställning såsom postexpeditör och postassistent.

B. Postassistentutbildning.

a) vikariatstjänstgöring vid olika postkontor under ett år (praktikår), under vilken tid en månads övningstjänstgöring i postkupé äger rum och självstudier bedrivs enligt lämnade anvisningar och undervisning per korrespondens. De ämnen, som dessa anvisningar och denna undervisning omfatta, äro: vissa postala reglementariska bestämmelser, som icke tillhöra postexpeditörsutbildningen, utländsk postgeografi, internationella postfördrag, stats- och kommunalkunskap, rättskunskap, avlöningsbestämmelser samt engelska, franska och tyska språken.

Planläggningen av den praktiska utbildningen ävensom förenämnda undervisning m. m. åligger undervisningsanstalten.

b) sju veckors teoretisk utbildning vid undervisningsanstalten med föreläsningar, lektioner och examina i vissa ämnen tillsammans 202 timmar,

c) sex månaders praktisk utbildning, varav tre vid utväxlingspostanstalt, postdirektion och postkontor av klass 1 och tre månaders (juni—augusti) vikariatstjänstgöring.

Under olika skeden av den praktiska utbildningen hava eleverna att genom självstudier befästa och utveckla sina kunskaper i olika ämnen. Kontrollen häröver utövas av undervisningsanstalten.

Den sammanlagda utbildningstiden omfattar en tid av 35 månader, däri inberäknad jämväl postexpeditörsutbildningens 15 månader.»

De lägre tjänstemännens utbildning är uppdelad dels på en förste postiljonskurs med 9 veckors teoretisk utbildning och 6 veckors praktisk utbild-

ning, dels ock på en stationsmästarkurs med 7 veckors praktisk utbildning och 4 veckors teoretisk utbildning.

Från och med år 1921 hava genom undervisningsanstalten anordnats korrespondenskurser, omfattande engelska, franska och tyska språken, utländsk geografi, avlöningsbestämmelser samt, för brevbärraraspiranter, i inrikes postgeografi och dirigering.

Till belysande av omfattningen av den undervisningsverksamhet, som bedrivs inom själva undervisningsanstalten, intages härnedan en sammanställning, avseende förhållandena *under år 1936*, då verksamheten haft en efter nuvarande förhållanden normal omfattning.

År 1936.

Kursernas art m. m.	Undervisnings- resp. examens- perioder	Antal deltagare
1934—1936 års postexpeditörskurs, slutexamen . .	10/1—6/2	32
1934—1937 års postassistentkurs, slutexamen be- träffande postexpeditörutbildningen	10/1—6/2	32
1934—1937 års postassistentkurs	7/2—23/2	40
1935—1936 års förste postiljonskurs, slutexamen	5/2—28/2	59
1933—1936 års postassistentkurs, teoretiska delen	10/2—9/4	33
1935—1937 års postexpeditörskurs I, teoretisk kurs	1/3—4/6	52
1934—1936 års postexpeditörskurs II, slutexamen	8/4—6/5	36
1935—1937 års postexpeditörskurs II, teoretisk kurs	8/9—12/12	26
1933—1936 års postassistentkurs, slutexamen . .	10/9—26/9	33
1936 års stationsmästarkurs, teoretiska de- len	1/10—22/10	8
1936—1937 års förste postiljonskurs, teoretisk kurs	9/10—23/11	58
1936 års administrativa kurs	23/11—10/12	38 (447).

Såsom av förestående sammanställning framgår, har undervisningsverksamheten nått en betydande omfattning. Kurser pågå under tidsperioderna 1 september—15 december samt 9 januari—5 juni. Under juni och större delen av juli månad pågår uttagningen av elever, som skola vinna inträde i följande års postexpeditörskurser.

År 1927 utgjorde		
antalet elever	51	
och antalet deltagare i förste postiljonskurs	51	
samt antalet deltagare i korrespondenskurser	100	tillsammans 202.

År 1937 var		
antalet elever och övriga kursdeltagare . . .	456	
samt antalet deltagare i korrespondenskurser	547	tillsammans 1,003.

År 1938 var
 antalet elever och övriga kursdeltagare . . . 501
 samt antalet deltagare i korrespondenskurser 881 tillsammans 1,382.

Antalet biträdande lärare och föreläsare utgjorde
 år 1920 12
 år 1937 respektive 1938 34.

Planläggningen och organisationen av de olika slagen av kurser: post-assistentkurser, postexpeditörskurser, stationsmästarkurser, förste postiljonskurser, administrativa kurser och korrespondenskurser — av vilka endast postexpeditörskurser och förste postiljonskurser funnos före år 1920 — ha medfört ett allt mer ökat arbete och ansvar för den sekreterare, som förestår undervisningsanstalten. Såsom särskilt anmärkningsvärt må framhållas, att sekreteraren jämväl har att utan särskild ersättning meddela undervisning i samtliga undervisningskurser med ett timal av omkring 20 timmar per vecka, med vilken undervisning jämväl är förenad skyldigheten att rätta ett avsevärt antal tentamensskrivningar i de ämnen, vari sekreteraren meddelar undervisning och verkställer examination.

Då härtill nämnde sekreterare ansvarar för beredningen och handläggningen av frågor, som sammanhånga med uttagning och prövning av deltagare i olika kurser — det må nämnas, att antalet sökande till postexpeditörskurserna 1936 och 1937 utgjorde 1,578 respektive 1,191 stycken — kan med fog påstås, att hans arbetsuppgifter icke blott kvantitativt vidgats utan även, särskilt med tanke på den sedan år 1927 nytillkomna postassistentutbildningen och de administrativa kurserna för postmästare, kontrollörer och förste postassistenter, kvalitativt höjts.

Generalpoststyrelsen meddelar i sina statsförslag de bestämmelser, som i gällande arbetsordning åvila undervisningssekreteraren. Härav förtjänar omnämnas, att det åligger ovannämnde sekreterare — förutom att övervaka och organisera alla olika slag av kurser, såväl under teoretisk som praktisk utbildning, att meddela undervisning, verkställa tentamina och examination, uträkna ersättning åt kursdeltagare och lärare — att jämväl föredraga ärenden om anordnandet av undervisningskurser, kursplaner, examensordning, lärarpersonal samt ersättning till lärare m. fl. samt frågor angående beredande av anställning i postverket för viss personal vid armén och marinen.

Antalet ärenden, som av undervisningssekreteraren föredragits under år 1937, utgjorde 122.

I sitt statsförslag 1937 säger generalpoststyrelsen slutligen:

»I det föregående har påvisats, hurusom postverkets undervisningsväsende undergått en betydande utveckling. Denna utveckling, ytterst betingad av poströrelsens allmänna utveckling och tillkomsten av helt nya rörelsegrenar, har varit nödvändig, för att undervisningsanstalten skall kunna

fylla sitt ändamål, nämligen att utbilda tjänstemän för dessa med åren allt mer komplicerade och mångskiftande uppgifter. Den har emellertid också ställt allt större krav på administrativ och organisatorisk förmåga hos sekreteraren och föreståndaren för undervisningsanstalten. Den lönegradsplacering i 24:e lönegraden, som ifrågavarande sekreterare erhöll år 1920, står numera icke i riktigt förhållande till med befattningen förenat arbete och ansvar. Generalpoststyrelsen anser sekreterarbefattningens placering i 26:e lönegraden fullt berättigad och hemställer alltså, att befattningen måtte höjas från 24:e till 26:e lönegraden.»

I sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 september 1938 rekapitulerade generalpoststyrelsen huvuddragen av sin framställning 1937 och framhöll, att vad styrelsen däri framhållit fortfarande ägde giltighet, varför styrelsen ånyo hemställde, att sekreterartjänsten måtte höjas från 24:e till 26:e lönegraden.

De av generalpoststyrelsen lämnade och övriga som komplement inflickade sak- och sifferuppgifter torde giva vid handen, att goda skäl förefinnas för uppflyttning av tjänsten i fråga.

Om de av generalpoststyrelsen lämnade uppgifterna dessutom kompletteras med följande delvis tidigare berörda fakta, nämligen, att sekreteraren å undervisningsanstalten har

att utan ekonomiskt vederlag meddela undervisning under omkring 20 timmar per vecka,

att föredraga ett icke ringa antal ärenden icke blott i undervisnings- utan ock i civilanställningsfrågor,

att övervaka och organisera den praktiska utbildningen av elever och kursdeltagare, så att denna utbildning sker på ett för verket tjänligt sätt,

att årligen bedöma omkring 2,000 förprovningssuppgifter i svenska och räkning från sökande till anställning som brevbäraraspiranter eller deltagare i förste postiljonskurs,

att årligen leda och organisera arbetet för omkring 450 elever och kursdeltagare, omkring 600 deltagare i sex olika korrespondenskurser samt 35 lärare och föreläsare,

att under månaderna juni och juli gallra ansökningar till postexpeditörskurser (omkring 1,300 ansökningar) samt att förbereda och å olika orter i landet verkställa förprovning av till dylik provning kallade sökande (omkring 300),

torde med fog kunna påstås, att undervisningssekreterarens arbetsbörda och framför allt ansvar är av den beskaffenhet, att den av generalpoststyrelsen föreslagna och av kommunikationsverkens lönenämnd tillstyrkta uppflyttningen av tjänsten till 26:e lönegraden måste betraktas som ett synnerligen billigt krav.

Utöver de sakupplysningar, som här lämnats, synes böra framföras en annan synpunkt, som vid ärendets avgörande bör tillmätas väsentlig vikt och betydelse, nämligen det särskilda ansvar, som alltid åvilar den, som

har att syssla med ett levande material, som skall danas för olika framtids-uppgifter. Det kan icke fördöljas, att det måste betraktas som synnerligen önskvärt, att den tjänsteman, som skall åtaga sig utbildningen av en stor tjänstemannapersonal i olika grader, på vars duglighet verkets framgång icke minst ur ekonomisk synpunkt beror, själv beredes en sådan ställning, att den blir eftersträvansvärd och ger honom ekonomiskt utbyte, som i rimlig mån svarar mot arbete och ansvar.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställes,
att riksdagen måtte vidtaga sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag till personalförteckning för postverket, att antalet sekreterare i lönegrad A 26 ökas med 1 till 6 och att antalet sekreterare i lönegrad A 24 minskas med 1 till 6.

Stockholm den 17 april 1939.

P. Granath.

Sam Larsson.